

Vékey		Debreczeni gr. 25 egyezés	Bél-féle Magyar grammatika... 13 egyezés	Verseggy: Magyar gr. 11 egyezés
<i>Imperative</i>	parancs mód	Parantsoló Mód	Parantsoló mód	Parantsoló mód
<i>Imperfect</i>	aligmúlt	aligmúlt	Félbemúlt	Félmúlt/alligmúltt
<i>Impersonal Verb</i>	személytelen ige	–	Személytelen	Személytelen ige
<i>Indicative</i>	jelentő mód	Jelentő mód	Jelentő mód	Jelentő mód
<i>Infinitive</i>	határozatlan mód	határozatlan mód	H a t á r o z a t l a n mód	Határozatlan mód
<i>Irregular Verb</i>	rendetlen ige	Rendetlen v. Regulálatlan Igék	Rendetlen igék	rendhagyó igék
<i>Neuter Verb</i>	Közép ige	Közép Ige	Közép igék	Középrendű ige
<i>Nominative</i>	első ejtés	első ejtés	Nevező eset	Nevező eset
<i>Object</i>	tárgy	–	–	–
<i>Participle</i>	részesülő	részesülő	Részeltető szó	Részesülő eset
<i>Passive Verb</i>	szenvető ige	szenvető ige	Szenvető ige	szenvető ige
<i>Plural</i>	többes szám	Többes	Többes szám	Többes szám
<i>Pluperfect</i>	régen múlt	Régenmúlt	Régen múlt	Régenmúltt
<i>Preposition</i>	előlutóljáró	Előlutóljáró	Szótfelvező	Névhatározó
<i>Present</i>	jelen idő	Jelenvaló idő	Mostani	Jelenvaló idő
<i>Pronoun</i>	névmás	Névmás	névmás	Névpótoló
<i>Person</i>	személy	személy	személy	személy
<i>Root (radix)</i>	törzs, gyök	gyökér	Törsök Szó	Gyökér (Etymon)
<i>Singular</i>	egyes szám	Egyyes	egyes szám	Egyyes szám
<i>Subject</i>	alapszó, alany	Neveződött	–	–

SZILI KATALIN

SZEMLE

Péter Mihály, *A leplező nyelv. Álcázás és ámitás a nyelv használatában*

Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2012. 168 lap

„Mundus vult decipi, ergo decipiatur” (‘A világ azt akarja, hogy becsapják, tehát csapjuk be’) – tartja egy régi latin mondás; a nyelvről Wittgenstein is hasonlóan fogalmazott: „A nyelv áruhába öltözteti a gondolatot.” PÉTER MIHÁLY új művében, a Tinta Könyvkiadónál a közelmúltban megjelent *A leplező nyelv – Álcázás és ámitás a nyelv használatában* című könyvben a nyelvi leplezés (álcázás és ámitás) gyakori és fontosabb eszközeit veszi számba a magyar és néhány más nyelv anyaga alapján. Nem idegen a téma a szerzőtől, hiszen eddigi köteteiben (pl. *A nyelvi érzelmek kifejezés eszközei és módjai*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1991; *Nyelv stílus, költői beszéd. Válogatott tanulmányok*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2005) is a nyelv addig keveset vizsgált, de mindennapi feladatával foglalkozott.

A leplező nyelv a Tinta Könyvkiadó gondozásában kiadott Az ékesszólás kiskönyvtára című tematikus sorozat 22. kötete. A sorozatban már korábban is megjelentek hasonló témájú művek: ilyen BENCZÉDY JÓZSEF Retorika – Gyakorlati útmutató (a sorozat 4. kötete, 2010), SZATHMÁRI ISTVÁN Stílusesszók és alakzatok kislexikona (14. kötet, 2010) vagy WACHA IMRE Nem csak szóból ért az ember – A nonverbális kommunikáció eszköztára (18. kötet, 2011) című munkája.

A nyelv gondolataink, érzelmeink, értékítéleteink, törekvéseink és a világhoz való viszonyunk kifejezésére és közlésére szolgál, annak elsőrendű közege. Azonban a nyelv egész életünket átható működésének van egy nagyon is fontos, a szerző szavaival élve „fonák oldala”, egy sajátos funkciója: gondolataink, érzéseink, szándékaink különböző okok folytán vagy célok érdekében történő leplezése, álcázása. A nyelv használatának ezt az oldalát (a latin *velare* ’leplez’ ige alapján) nevezi PÉTER MIHÁLY *v e l a t í v* funkciónak (PÉTER 2012: 11; az ismertetett könyvre való utalások során a továbbiakban csak az oldal-számra hivatkozom). Erről a leplezésről, illetve ennek különféle eszközeiről, módjairól szól ez a könyv, a teljesség igénye nélkül.

A könyv két részből áll, melyeket a szerző további, összesen tizenkilenc fejezetre tagol. Az első, rövidebb rész (Egy emberközpontú nyelvszemlélet felé, 17–52) olyan kérdéseket tárgyal, amelyek felvezetnek a leplező nyelvhasználatához, annak működési feltételeiről szólnak. Ilyen a pragmatikai fordulat a nyelv tudományban – bár PÉTER MIHÁLY szerint a nyelvészet történetében az ugrásszerű változások végső soron a nyelv rendkívül összetett és sokrétű természetéből adódnak (13).

Az első fejezetben (19–22) megismerhetjük a modern nyelvészeti pragmatika alapelveit: 1. a beszéd, azaz a nyelv használata cselekvés, amely a beszélő és a befogadó aktív együttműködésén (interakcióján) alapul; 2. a nyelvi közlés megértése a nyelvi jelek dekódolásán túl a befogadó bizonyos következtetéseit is igényli (inferencia); 3. az eredményes közléshez szükséges figyelembe venni annak közvetlen és távolabbi szituációját (mikro- és makrokontextusát) is. A pragmatikai elvek fontos előzményeként a szerző hivatkozik Humboldt, Potebnya, illetve Baudouin de Courtenay tanításaira, de említi a magyar szakirodalmat is: SZILI KATALIN Tetté vált szavak című 2004-es munkáját, a PLÉH CSABA – SIKLAKI ISTVÁN – TERESTYÉNI TAMÁS szerkesztette antológiát (Nyelv – kommunikáció – cselekvés, 2001), illetve ajánlja a témában TÁTRAI SZILÁRD Bevezetés a pragmatikába. Funkcionális kognitív megközelítés című, 2011-ben megjelent monográfiáját is.

A nyelv cselekvésként való felfogásával szorosan összefügg a nyelv hatalmának, fegyverként való használatának felismerése – erről szól a második fejezet (23–26), amelyben a szerző az ótestamentumi szövegektől (a zsidó-keresztény kultúra legkorábbi dokumentumaiban gyakran fordul elő a „nyelv = fegyver” hasonlat, illetve metafora) kezdve egészen DWIGHT BOLINGER-ig, a Language – the loaded weapon (‘A nyelv – töltött fegyver’) (1980) című könyv szerzőjéig hoz példákat. A fejezet retorikai szempontból is fontos lehet – már Szent Ágoston is fegyverként tekintett a retorikára: a szó fegyvereként az igazság kifejezésére, illetve a gondolat fegyvereként a hazugság elutasítására (Szent Ágoston 2000: 4.2.3).

A következő fejezet (27–30) a nyelvhez, a nyelvhasználatához kötődő pszichológiai tételeket veszi számba: az emberi tudat „működését” és „bizonytalanságait”, valamint az emberi gondolkodás két lényeges eljárását, az absztrakciót és az analógiát – utóbbiaknak a szerző igen nagy szerepet tulajdonít a nyelvelírás szempontjából fontos kategorizációs eljárásokban.

A nyelvi ellentmondások részben a tudat működéséből erednek, hiszen a valóság kimeríthetetlen sokfélesége és tudatunk korlátozott befogadóképessége szelektáló eljárásokra kényszeríti gondolkodásunkat. A könyv negyedik fejezetében (Ellentétek egysége a nyelvben, 31–36) a nyelv ellentmondásai közül a nyelv és a nyelven kívüli világ között fennálló dialektikus viszonyt, a nyelv konstitutív ellentmondását alkotó társadalmi, egyben egyéni mivoltát, a nyelv állandóságának és változatosságának ellentmondásos egységét, emellett a – főleg a nyelvhasználatban jelentkező – közlő és befogadó közötti viszonyt, együttműködést emeli ki PÉTER MIHÁLY.

A leplező funkció működésének egyik fontos előfeltétele a nyelv meghatározatlan tárgyiassága – ez az ötödik, a könyv leginkább előremutató fejezetének (37–48) témája. A fogalom KANTtól ered (unbestimmte Gegenständlichkeit), PÉTER MIHÁLY LUKÁCS GYÖRGYTŐL kölcsönzi. Az ókori görög filozófiában ez a gondolat a nyelv iránti bizalmatlanságként jelentkezik: PARMENIDÉSZ szerint nincs egyetlen olyan szó sem, amelyet egy közösség tagjai azonos jelentésben használnának. A meghatározatlan tárgyiasság gondolata később nemcsak a filozófiában, hanem a nyelvtudományban is jelentkezik, HUMBOLDTNÁL, sőt SAUSSURENÉL is. MATHESIUS, a prágai iskola megalapítója 1912-ben külön tanulmányt szentelt „a nyelvi jelenségek potenciális voltának” (38), amin a nyelvi egységeknek egy adott időszakra jellemző ingadozásait, labilitását értette egy adott közösség nyelvhasználatában. A meghatározatlan tárgyiasság egyaránt megnyilvánul a beszéd hangzó anyagában, a szójelentésben, a grammatika különféle kategorizációs bizonytalanságaiban (közbülső vagy átmeneti kategóriák létezésében), szövegek értelmezésében; nem ritkán az egyes nyelvjárárok közötti határok is elmosódtak, sőt egyes nyelvek önálló volta is lehet bizonytalan, s ez kategorizációs nehézségekhez vezethet.

A nyelvhasználat funkcióit, kialakulásukat vázolja PÉTER MIHÁLY az első részt záró, hatodik fejezetében (49–52). Röviden rávilágít a funkciók kialakulására a gyermeki nyelv-elsajátítás folyamatában, majd kitér módosulásukra és bővülésükre felnőttkorban.

A könyv második része (Álcázás és ámitás a nyelv használatában, 53–149) a leplező, ún. *v e l a t í v* funkcióról, a nyelvi leplezés különböző módozataival foglalkozik. A leplezés bizonyos evolúciós előzményei fellelhetők az állatvilágban is (mimikri, színlelt agresszió illetve megadás, „harci játékok”). A szerző a második rész nyitófejezetében érdekes példákkal szemlélteti az állatvilágban fellelhető „manipulációs eljárásokat” – ilyen a Thomson-gazellák önfeláldozó „pattogása”, mellyel a ragadozók figyelmét terelik el a csoport többi tagjáról, vagy a madarak figyelemelterelő „tettetése”.

„A retorika a jól beszézés tudománya” – ezt a meghatározást tartja a legcélszerűbbnek QUINTILIANUS Szónoklattanában (QUINTILIANUS 2008: 2, 15, 34), s jön a szakmai, egyszerűsmind erkölcsi szempontból jó beszédet érti. Arisztotelész óta ismert tény, hogy a meggyőzésnek három lehetősége van: a bizonyítékok fajtái 1. a szónok jellemében (*éthosz*); 2. a hallgatóságra tett hatásban (*pathosz*); 3. magában a beszédben (*logosz*) léteznek (Rétorika 1356a). Hangsúlyos az *éthosz*, s ebből következik, hogy jó szónok csak becsületes ember lehet. A szerző a hetedik fejezetben (59–63) a „hamis beszédet” filozófiai problémaként megközelítő görög szofistától, a velük vitába szálló PLATÓNON át jut el QUINTILIANUSHOZ és az alakzatos beszédhez (*oratio figurata*). Ennek lényege, „hogy nem mondjuk ki azt, amit mások tudomására akarunk hozni, csak sejtetjük (...) olyan rejtett értelem, amelyet a hallgatóságnak kell kitalálnia.” (QUINTILIANUS, idézi: PÉTER MIHÁLY) A leplezés retorikai

eszközei a szerző álláspontja szerint közvetlenül utalnak a nyelv leplező funkciójára. Ilyenek: 1. a kétértelműség (*amphibolia*); 2. a valamely kijelentésből a rejtett értelemre való utalás alakzata, az *emphaszisz*; 3. a szöveg homályossága (*szkotiszon*); 4. az elhallgatás (*apoziopezisz*); 5. a túlzás vagy nagyítás (*deniószisz*); 6. a kicsinyítés (*litotész*); 7. az általánosítás; 8. az allegória; 9. az irónia; valamint a 10. metafora. Az alakzatok bemutatására hozott példák szemléletesek, s jól használhatók akár az oktatásban is, hiszen a szerző „működésükre” világít rá. A következő fejezet (64–65) a rejtőzködő magatartás társadalmi és lélektani gyökereit veszi számba.

Ahogy a rábeszélés és a manipuláció, úgy a leplezés és a hazugság közeli, de korántsem azonos jelenségek. A hazugság mindig tartalmaz leplező mozzanatot, de a leplezés nem szükségképpen hazug, minthogy nem tartalmazza szükségképpen a megtévesztés szándékát. Ezt fejt ki a szerző a könyv tizedik fejezetében (66–70).

A nyelvi leplezés történetileg és lélektanilag is összefügg a mágikus gondolkodással, az abból eredő tabu- és eufemizmusjelenségekkel – ezeket vázolja PÉTER MIHÁLY a könyv tizenegyedik, legterjedelmesebb fejezetében (71–85). Gazdag áttekintést kapunk: a szerző a téma szakirodalmába való betekintésével definiál, korszakol, majd osztályozza is az eufemizmusokat. Ez utóbbi során egy kortárs hazai germanista, RADA ROBERTA munkáira hivatkozik, az ő osztályozását veszi alapul. Motivációjuk alapján RADA az eufemizmusok három csoportját különbözteti meg: 1. tabujelenségek helyettesítése vagy körülírása; 2. társadalmilag veszélyes vagy kellemetlen jelenségek kendőzése, nyelvi „ártalmatlanítása”; 3. közönséges tartalmak felértékelő („jobban hangzó”) elnevezése. Kiválóak a példák az első csoport, az ún. *tabueufemizmusok* esetében – ezeket a szerző RADA osztályozását követve, szemantikai mezők szerint tekinti át. Az eufemizmusok hagyományos szemantikai, jelentéstanai tartományai mellett a közéletben fontos szerephez jutottak és jutnak a mai napig az ún. „kendőző” *eufemizmusok* (pl. halmozottan hátrányos helyzet, esélyegyenlőtlenség, munkaerő-kinálat, karcsúsítás stb.). Az itt felsorolt példák bepillantást engednek a közélet sajátos „nyelvhasználatába”, egyfajta étvágykeltés ez a szerző részéről. PÉTER MIHÁLY az utolsó csoportot RADÁTól eltérően, azok jellegéből kiindulva *presztízseufemizmusoknak* nevezi, s a mindennapokból hozott példákkal indokolja az „átkeresztelést” (pl. *készletfolytonosság végrehajtó, műszaki higiéniai asszisztens, műkörömszűdió, sörpatika, tollklinikai, varrógépcentrum* stb.). Érdekes a fejezetben az eufemizmusok formáival foglalkozó rész (79–82), s az elméletet alátámasztó példák. Az eufemizmusokhoz közeli kategóriák közül a szerző kiemeli az ún. *kronizmusok*-ét, azaz intézmények, funkciók nevének megváltoztatását, miközben funkciójuk lényegében nem változik (pl. *káderes* → *személyzetis* → *humánérőforrás-menedzser*), de foglalkozik a fejezetben a *szleng*-gel – melynek a „másként mondás” tudvalevőleg alapvető nyelvi jellemzője –, továbbá a *rövidítések*-kel is.

A szónál terjedelmesebb nyelvi produktumok, a nyilatkozatok szintjén a leplezés az ún. közvetett beszédaktusokban nyilvánul meg, azonban nem mindegyikük leplező jellegű. A soron következő, tizenkettedik fejezetének (86–97) elméleti részében PÉTER MIHÁLY BAHTYIN A beszéd műfajai című, 1952–1953-ban írt tanulmányából kiindulva mutatja be a beszédaktus-elmélet változásait AUSTINON keresztül egészen annak GRICE-féle továbbfejlesztésig. A fejezet gyakorlati részében Tolsztoj Anna Kareninájából hoz példákat, hiszen az valóságos tárháza a – közvetett – leplező beszédaktusoknak.

A tizenharmadik fejezet (98–104) az előzővel szorosan összefügg, s az udvariasságot mint pragmatikai modalitást vizsgálja, hiszen a verbális udvariasságnak mint pragmatikai

modalitásnak is lehet (bár nem szükségképpen) leplező funkciója. A szerző megkülönbözteti a közelítő- és a tartózkodó udvariasságot, bemutatja az udvariasság különböző formáit az egyes nyelvcsaládokban, nyelvekben. Szociolingvisztikai szempontból érdekes a hatalom és a szolidaritás szemantikájáról (a megszólítások sokféleségéről, s ennek okairól, illetve a tegezés – magázás (önözés) megjelenéséről, érzelmi konnotációjáról) szóló rész. A könyv remek szemléltető példái közül kiemelkedik a tegezés-magázás váltásnak és lélektani hatásainak bemutatása Kosztolányi Dezső Édes Anna című regényének egy részletén keresztül.

A beszéd egyik elsődleges funkciója a másik ember meggyőzése, gondolatainak, magatartásának és viselkedésének befolyásolása. Különösen nagy a jelentősége azoknak a közlési módoknak, amelyeknek célja az emberek kisebb vagy nagyobb csoportjainak meggyőzése, cselekedeteik irányítása. A perszuazív (meggyőző) funkció, s a különböző meggyőzési stratégiák a témái a tizennegyedik fejezetnek (105–107). Mivel ezek szorosan összefüggenek a tömegek lélektani sajátosságaival, ezeket a szerző LE BON, illetve FREUD, a 20. század elején folytatott vizsgálatait és vonatkozó nézeteik alapján tekinti át röviden.

A következő két fejezetben a propaganda (108–113) és a 20. századi propagandanyelvek (114–131) vázlatos bemutatása következik. A politikai propaganda előszeretettel használ bonyolult, illetve többjelentésű szavakat, szimbólumokat, amelyeknek aktuális értelme csak egy adott kontextusban határozható meg. A propaganda modern mítoszokat, egyfajta hőskultuszt hoz létre, célja a tömegek mozgósítása, legvégül hogy előzetes gondolkodás nélküli cselekvést váltson ki. Ezért egyik fontos eszköze a politikai propagandának a dichotomizálás, a „mi” és „ők” éles szembeállítása. PÉTER MIHÁLY a nagyobb csoportok ideológiai befolyásolását célzó nyelvi stratégiák közül a 20. század két különösen hatásos, egyben tragikus következményekkel járó propagandanyelvezetét jellemzi röviden a tizenhatodik fejezetben: a hitleri náciizmusét és a sztálini önkényuralomét. Ezt a bürokrácia nyelvének, a hivatali nyelvnek a propagandanyelvvel való összehasonlítása követi, majd az orwelli „újbeszéd” bemutatása, s végül Marcuse „autoritárius nyelvhasználat”-elmélete. Orwell 1984 című regényéből, illetve Marcuse Az egyszemélyes ember című művéből hozott példák egyaránt korunk nyelvi jelenségeinek „újragondolására” készíthetik az olvasót.

A propaganda nyelvi sajátosságaival több tekintetben rokon jegyeket mutat a korunkban egyre erősebben terjedő reklámtevékenység nyelve – ez a tizenhetedik fejezet (132–143) témája. A propagandanyelvhez hasonlóan a reklám nyelve is célratoró, de hajlékonyabb, találékonyabb a stílári és retorikai eszközök használatában. A szerző a meggyőzés és a manipuláció szempontjából vizsgálja a reklámokat, a reklámnyelv jellemzőit, de kitér a reklám szintaxisára is. Érdekes a fejezet záró része, melyek a reklámnyelv poétikai teljesítményét illusztrálja néhány hatásos példával – melyek egy korábbi világba röpítik vissza az olvasót.

Könyvének végén PÉTER MIHÁLY két rövid fejezetben foglalkozik a közhellyel (139–143) és a viccekkel (144–149). Míg a közhelyek olyan túláltalánosított vagy éppen szemantikailag kiürült nyelvi sablonok, amelyek az egyéni mondanivaló hiányát leplezik, vagy a beszélgetésben beálló kínos hallgatás elkerülését szolgálják, a vicc meglehetősen komplex jelenség: egyrészt nyelvi produktum, másrészt az irodalmi alkotással rokon. Leplező lényege kétrétegű voltában rejlik: egy manifeszt és egy látens kijelentésből áll, amelyek egymásra vonatkoztatva válnak értelmessé és hatásossá; a vicc „komoly” mondanivalóját a látens réteg alkotja.

A kötet jól olvasható, a változatos, szemléletes példák segítségével könnyedén értelmezhető a bőséges szakirodalmi hivatkozással alátámasztott elméleti háttér. A szerző

bevallott célja, hogy segítséget nyújtson az olvasónak, hogy az „felismerje napjaink diskurzusaiban a korábbi időkhöz képest alig változó álcázó és ámitó törekvések régebbi és újabb nyelvi eszközeit” (150). Munkáját nemcsak nyelvészek és a nyelvvel, nyelvekkel hivatászerűen foglalkozó szakemberek (tanárok, pszichológusok, politológusok, újságírók, szerkesztők, fordítók) figyelmébe ajánlja, hanem mindazokéba, akik bonyolult korunkban biztosabban kívánnak eligazodni a közélet és a magánélet nyelvhasználatának útvesztőjében.

Péter Mihály legújabb könyvecskéje egyetemi hallgatók számára ugyanúgy hasznos lehet tanulmányaik megalapozásához, mint az olvasó nagyközönség számára, akik tudatosan kívánják elkerülni a nyelvi csapdákat. Ha pedig a szerző komolyabb érdeklődést ébresztett a téma iránt, a gazdag irodalomjegyzék segít a további ismeretbővítésben.

TÓTH M. ZSOMBOR

P. Lakatos Ilona – T. Károlyi Margit – Iglai Edit, Változó nyelvhasználat a hármas határ mentén

Többdimenziós nyelvföldrajzi térképlapok tanúságai

Szerk. P. LAKATOS ILONA. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2012. 142 lap, CD-melléklettel

Mindenek előtt ott van a CD. Ezzel kell kezdeni, mert ezen van a 141 térkép. A színes [!] térképeken pedig annyi információ, hogy az olvasó negyedórákig leragad egynél-egynél. És csak ámul, és hasonlít, és összevet. Nézi a „tanúságot”, és próbálja levonni a tanulságot ..., majd elkezd olvasni a könyvet, ahol a szerzők elemzéseikkel betekintést nyújtanak ezekbe a tanulságokba. De miről is van szó tulajdonképpen?

LAKATOS ILONA és KÁROLYI MARGIT mintegy 15 éve kezdték el tanulmányozni azt az egyedülálló nyelvi helyzetet, amely a trianoni határokkal elzárt, korábban egységes területen kialakult. Azt a nyelvi helyzetet, amely a határok elzártsága következtében a nyelvi változás eltérő jelenségeit hozta létre, s amelyet a határok átjárhatatlansága életben is tartott. A „kommunikációs vasfüggöny” felgördülése azonban új állapotot idézett elő, lehetővé vált a változatok kiegyenlítődése. A kutatók számára azonban a néhány évig éppen kutatható helyzet szintén egyedülálló lehetőséget biztosított a folyamatok feltárására. S ezzel éltek is a szerzők.

A kutatás terepe a magyar–ukrán–román határ találkozáspontja. Itt választottak ki a kutatók 18 helységet: nyolc magyarországit, hat kárpátaljai és négy románait. (Ezekből a térképekre hat magyarországi és a velük szemben a határ túloldalán elhelyezkedő 3-3 ukrainai és romániai kutatópont került fel, összesen tehát tizenkettő.) Mindegyik kutatóponton 147 morfológiai és 142 lexikai hívómondatot kérdeztek ki (kérdőívük a <http://www.szocdial.nyf.hu> honlapon megtalálható). E kérdéssorok a MNyA., a nyelvjárás csoportra vonatkozó irodalom és a szerzők saját tapasztalatai alapján álltak össze. A kutatás legfőbb célja az országhatár nyelvhasználatot befolyásoló szerepének feltárása volt. Mintavételi eljárás módjukat a reprezentativitás igénye határozta meg, ennek érdekében rétegzett mintavétellel dolgoztak. Adatközlőik számát a könyv bevezető részében nem árulják el, de a tésztafélék jelentésszerkezete elemzésének tárgyalása során 240 adatközlőt említenek (111). A kutatás homlokterében a tér (a „hármas határ” vidéke),